

SUOMI-SARJAKUVAN ELOKUVALLISET VAIHEET – typistetty historia

Vesa Kataisto

Myös Suomessa elokuva ja sarjakuva ovat toisinaan innoittaneet toisiaan.

Animaatioelokuvien tekijöinä suomalaiset eivät ajallisesti jääneet kovinkaan paljoa jälkeen muusta maailmasta. Eric Vasström kokeili ajan tapahtumiin kantaa ottavien pikapalojen tekoa jo 1914. Yrjö Norta ohjasi 1924 Turussa ensimmäisen piirretyn lyhytelokuvan ”Aito sunnuntaimetsästäjä”. Neljätoistaminuuttisen kollaasifilmin kuvat piirsi Harald Salén, eikä siinä käytetty välitarkkeja, vaan vuorosanat nähtiin hahmojen puhekuplina.

Moniosaaaja, sarjakuvapiirtäjä, kirjailija ja lastenkirjojen tekijä Ola Fogelberg lähti jo 1927 Amerikkaan hakemaan patenttia kehittämälleen väripainomenetelmälle. Siitä ei tullut menestystä, mutta trikkikuvauksen ja animaation keinot operellut Fogeli ryhtyi pian kotimaahan palattuaan valmistelemaan Pekka Puupää-piirrettyä. Viisiminuuttiseksi arvioitu filmi on iäksi kadonnut. Apulaispiirtäjien tuella toteutettu urakka lienee ollut melkoinen, sillä Fogelberg ei enää tämän jälkeen palannut animaation pariin, vaan jatkoi 1925 aloittamansa Pekka Puupää-sarjakuvan tekoa aina kuolemaansa saakka.

Myös sarjakuvantekijä Hjalmar Löfving haaveili sarjakuvaseurustensa, kuten Olli Pirteän ja Tommi Tyykän elävöittämisestä. Ongelmana oli selluloiditeknikan hitaus, tuottajien ynseys ja apurahojen puute. Vain mainosanimaatiopätkistä tuli rahaa. Niinpä 1920-luvun lopussa valmistunut, pariminuuttinen ”Muutama metri tuulta ja sadetta” oli kaikki, mitä Löfving pystyi vapaasti toteuttamaan valmiiksi asti.

Monta mutkaa Vihtorin ja Klaaran elokuvapolulla

Vuonna 1929 Vihtori ja Klaara (Bringing Up Father) aloittivat myrskyisän huvittavan avioliittonsa esittelyn Uuden Suomen sivuilla. George McManusin luomuksesta tuli nopeasti valtavan suosittu myös meillä, eikä aikaakaan kun Tatu Pek-

Teuvo Tulio ja Vihtori: Ohjaaja Tulio näyttää Vihtorille miten ottaa vastaan Klaaran neuvottelukeino.

karinen – tekijänoikeuksista luultavasti tietämättömänä – kirjoitti ”kolminäytöksisen pilan” Klaara ja hänen Vihtorinsa, joka kantaesitettiin Turun Teatterissa 24. huhtikuuta 1931.

Näytelmää esitettiin eri puolilla Suomea, ja se sovitettiin radiokuunnelmaksi 1938. Pian tämän jälkeen, ilmeisesti Vihtoria esittäneen Eino Jurkan kannustamana, Erik Blomberg ja Nyrki Tapiovaara ryhtyivät kirjoittamaan elokuvaseitsemän. Kaksi Vihtoria sai Helsingin ensi-iltansa helmikuussa 1939.

Juoneen on kopioitu sarjakuvasta vain perusasetelma. Helsingiläinen Vihtori Rantamo (Eino Jurkka) ja hänen vaimonsa Karoliina eli ”Klaara” (Annie Mörk) edustavat nousukkaita, uuden polven porvarista. Vihtorilla on miellesään maailmallinen huvitus, kun taas Klaara harkitsee aateliskartanon ostamista.

Tarinassa ovat klassisen hupailun cinekset. Klaaran lähdettyä maaseudulle Vihtori nappaa muutaman grogin ja saa vierakseen kaverinsa, Vihtori Hiltusen (Arvi Tuomi). Vihtorit siirtyvät rilluttelemaan tanssiravintolaan. Tästä seuraa

joukko koomisia väärinkäsityksiä, joiden seurauksena Klaara jättää kartanokaupat tekemättä ja palaa pistämään miehensä ojennukseen.

Aikalaiskriitikot eivät erityisemmin arvostaneet Tapiovaaran ohjaaman elokuvan juonta, mutta kehuivat sitä vauhdikkaaksi ja kansainvälistä tasoa olevaksi farssiksi. Tekijät onnistuivat tavoitteessaan tehdä kevyt viihdefilmi, jonka tehtävä oli tuottaa nopeasti rahaa uudelle Eloseeppö-elokuvayhtiölle. Kahden Vihtorin julisteen laati Tove Jansson.

Vielä samana vuonna omapäinen ohjaaja Teuvo Tulio tarttui myös aiheeseen. Vihtorin ja Klaaran (1939) käsikirjoitus pohjasi enemmän alkuperäiseen sarjakuvaan. Eino Jurkka oli jälleen viinaksista ja kortinpelusta nauttiva Vihtori, nyt sarjan suomennoksen mukaan sukunimeltään Vuorenkauku. Verna Piponius riehakoi Klaarana. Astiat lentelevät suruttomasti ja kaulin heiduu Vuorenkaukujen perheneuvotteluissa. Ensimmäistä kaupunkielokuvaansa ja ainoaksi jäänyttä komediaansa tehnyt Tulio pyrki käsikirjoittajakunppaninsa Turo Kartton kanssa säilyttämään sarjan